

8.8.2024

Invalidiliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/15547/2024

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoja hallituksen esityksen luonnoksesta, joka koskee terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamista. Esityksessä ehdotetaan, että terveydenhuoltolain 22 §:ää muutettaisiin siten, että jatkossa hyvinvointialueella, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei olisi enää lakisääteistä velvollisuutta huolehtia siitä, että sen asukas tai terveyskeskuksen potilas saa perusterveydenhuollossa terveydentilaansa koskevan ajokorttilaissa tarkoitetun todistuksen tai lausunnon. Jatkossa ajokorttilausunto olisi lähtökohtaisesti hankittava yksityiseltä palveluntuottajalta. Lakiehdotus ei koskisi erikoissairaanhoidon hoitoa. Sosiaalihuoltolain nojalla annettavan päätöksen oikaisuvaatimusmenettelyä koskevassa säännöksessä oleva virhe korjattaisiin siten, että myös sosiaalihuoltolain nojalla annettuihin päätöksiin tehdyt oikaisuvaatimukset tulisi aina käsitellä hyvinvointialueen toimielimessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

Lausunnonantajan lausunto

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 25 000 henkilöjäsentä ja 142 jäsenyhdistystä.

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Esitys lisää kustannuksia, joita tulee autoilevan ihmisen maksettavaksi. Tästä seuraa taloudellisia haasteita erityisesti pienituloisille iäkkäille ihmisille. Invalidiliitto toivookin, että valmistelussa huomioidaan pienituloisten, autoa välttämättömänä liikkumisen apuvälineenä käyttävien ihmisten asema. Monelle vammaiselle ihmiselle auto on itsenäisen elämän mahdollistaja. Jos julkisessa terveydenhuollossa ei enää asetettaisi vertailuhintaa lausunnoista perittävillä maksuilla, liittyy lakiehdotukseen riski siitä, että yksityiset palveluntuottajat nostaisivat hintojaan, jolloin vaikutus kotitalouksien asemaan olisi suurempi. Myöskään asiakasmaksujen maksukatto ei koskisi yksityiseltä palveluntuottajalta hankittuja lausuntoja. Kun yksityisiä lääkäriasemia ei ole vaivattomasti saatavilla kaikilla asuinalueilla, on esitetty muutos ongelmallinen alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

Invalidiliitto lausuu sosiaalihuoltolain 50 §:ää koskevasta teknisluonteisesta muutoksesta seuraavaa. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 50 §:n mukaan sosiaalihuoltolaissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua hyvinvointialueelta noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään. Säännöstä muutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen vuoksi lailla 589/2022. Lailla muutettiin viittaus kunnalliseen sosiaalihuollosta vastaavaan toimielimeen viittaukseksi hyvinvointialueeseen. Voimassa olevaa säännöstä voidaan tulkita siten, että oikaisuvaatimuksen voisi käsitellä yksittäinen viranhaltija.

8.8.2024

Invalidiliitto toteaa, että esitysluonnoksen mukainen korjaus sosiaalihuoltolain 50 §:ään on tärkeä ja tarpeellinen. Oikaisuvaatimukset tulee esitysluonnoksen mukaisen muutoksen myötä aina käsitellä hyvinvointialueen toimielimessä, jolloin riski siitä, että oikaisuvaatimuksen käsittely jäisi yksittäisen viranhaltijan vastuulle, poistuu. Rakenteellisiin epäkohtiin tulee kuitenkin kiinnittää jatkossakin huomiota, eikä asian esittelijänä toimielimessä pitäisi voida toimia päätöksen aiemmin tehnyt virkahenkilö.

Invalidiliitto yhtyy Näkövammaisten liitto ry:n lausunnossaan esittämään pyyntöön siitä, että uuden 1.1.2025 voimaan tulevan vammaispalvelulain (675/2023) 35 §:ää tarkasteltaisiin siltä kannalta, onko vammaispalvelulainsäädännön käytännön soveltamisessa pelkkä viittaus hallintolakiin ko. pykälässä riittävä, vai olisiko perusteltua lisätä uuden vammaispalvelulain 35 §:ään viittaus myös sosiaalihuoltolain 50 §:ään.

Tällä hetkellä voimassa olevan vammaispalveluita koskevan lain (laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, 380/1987) 17 §:ssä muutoksenhakua koskien viitataan sosiaalihuoltolakiin (1301/2014), kun taas uuden vammaispalvelulain (675/2023) 35 §:ssä viitataan oikaisuvaatimuksen osalta ainoastaan hallintolakiin (434/2003).

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

Sosiaalihuoltolain 50 §:ssä olevan virheen korjaaminen on tärkeää kaikkien sosiaalihuollon asiakkaiden oikeusturvan kannalta. Lakitekninen muutos on syytä huomioida erityisesti myös uuden vammaispalvelulain soveltamisohjeissa ja nostaa esiin koulutustilaisuuksissa, jotta oikaisuvaatimusten käsittely käytännössä tapahtuu toimielimissä eikä yksittäisten viranhaltijoiden toimesta.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 8.8.2024

Janne Juvakka

toimitusjohtaja

Laura Andersson

yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: juristi Ranja Alava, ranja.alava@invalidiliitto.fi